

nr. 4 AUGUST 2023 89. ÅRGANG

ORGANIST

bladet

ANTON HEILLIERS KOMPOSITIONER

POSTULATET

**”ORGLETS MONOPOLAGTIGE STATUS
VIRKER FREMMEDGØRENDE”**

DOKS
DANSK ORGANIST OG KANTOR SAMFUND

Store Kannikestræde 8 – DK-1169 København K
Tlf. 33 79 16 85 (tr. 10-13)
doks@doks.dk - www.doks.dk
Sekretariatsleder: **Bjørn Arberg**
Mobil 21 47 04 30 (træffes ikke fredag)

Karin Schmidt Andersen formand
Hendriksholm Kirke
Store Kannikestræde 8 – DK-1169 København K
ksa@doks.dk
Tlf. 21 28 00 72

Poul Skjølstrup Larsen næstformand
Gørslev og Volderslev Kirker
skjoelstrup@doks.dk
Tlf. 40 68 21 44

Anders Gaden kasserer
Helligåndskirken, Aarhus
anders@helligaandskirken.dk
Tlf. 51 35 63 88

Bente Hogrefe Nielsen
Sjællands Kirkemusikskole
bente.hogrefe@mail.dk
Tlf. 29 67 13 01 - 46 96 46 92

Peter Bjerregaard
Godthaabskirken
pb@godthaabskirken.dk
Tlf. 26 36 87 61

Christina Beltoft
Nørre Tranders Kirke
beltoftchristina@gmail.com
Tlf. 98 14 91 73 - 61 71 91 73

Susanne Krog Thesbjerg
Sankt Hans Kirke, Odense
susannethesbjerg@hotmail.com
Tlf. 26 82 80 14

Vester Farimagsgade 13 - 1606 København V
Tlf. 33 95 03 95 - www.aka.dk

Mikael Garnæs ansvarshavende redaktør
Tysk-fransk reformert Kirke
organistbladet@doks.dk - Tlf. 41 26 63 31

Abonnement: årligt kr. 600
Annoncer sendes til annoncer@doks.dk
Annoncepriser: Kontakt redaktør
eller se mere på www.doks.dk
Deadline for redaktionelt stof til
næste nummer: 1. september
Deadline for annonce-materiale: 1. september

Grafisk arbejde: spotON og RiisGraphics
Tryk: Litotryk A/S
Forasidefoto: Udlånt af Bernhard Heiller
Forsidegrafik: Helle Riis

4-8 KOMPONISTEN ANTON HEILLER

12-13 REGISTERTAVLEN

Orglets næsten monopolagtige status som instrument i gudstjenesten virker fremmedgørende for mange og gør tilgangen til gudstjenesten vanskelig.

14-15 POSTULATET

17 MUSIK TIL GUDSTJENESTEN 15. SØNDAG EFTER TRINITATIS, 1. TEKSTRÆKKE

18 NYE KONSERVATORIE- STUDERENDE

20-21 NYE PUBLIKATIONER ORGELBYGGER OG DR-PIGEKØRET

23 KALENDER

24 DOKS'EN UD AF BOKSEN DER SKAL BRUGES FLERE PENGE PÅ ORGELUNDERVISNING AF BØRN

MÅ MAN TA' ORGLET MED SIG IND I HIMLEN...?

Det skal handle om samarbejde – og jeg springer lige ud i det. Hvornår har du sidst blandet dig i din kollegas arbejde? Til det kunne en af os måske hurtigt komme i tanke om at svare: Jeg blander mig kun yderst sjældent og meget varsomt i mine kollegers arbejde af den grund, at så længe jeg ikke blander mig i deres arbejde, så blander de sig heller ikke i mit arbejde. Og sådan kan jeg faktisk rigtig godt li', at det er!

Hvad gør en arbejdsplads god? Det er blandt andet at have mulighed for at indgå i et godt samarbejde på arbejdspladsen – et samarbejde med de øvrige ansatte og måske ligefrem med ledelsen.

Jeg hører ofte nogen sige, at vi skal have respekt for hinandens faglighed og faggrænser. Det lyder rigtigt. Men der skal mere til for at have et samarbejde. Vi kan rimelig omkostningsfrit gå til kollegaen og sige: Jeg synes bare, du er fantastisk til alt det, du går dér og gør og samtidig selv tænke, at det har egentlig ikke rigtig noget med mig og med mit arbejde her på arbejdspladsen at gøre. Hvad skyldes det? Ja, jeg vil vove den påstand, at det blandt andet skyldes en udpræget solistkultur i folkekirken. Det vil jeg gerne have lov at vende tilbage til om lidt.

For at et samarbejde kan udvikle sig konstruktivt og frugtbart, er det nødvendigt at finde frem til en nogenlunde fælles forståelse af hovedopgaven; af organisationens kerneydelser så at sige. En leder af en medievirksomhed beliggende på Frederiksberg har i den forbindelse sat sig ned og tænkt nærmere over, hvordan der mon ser ud i "TV2-Kosmopol-himlen". Det har han gjort for at gøre sig det klart, hvor virksomheden er lige nu, og hvor den skal hen. Kan vi lære noget af

ham? Det er her ikke nok at sige, at "i min himmel er der bare fryd og glæde". Du skal ret konkret forestille dig, hvordan det ville være og se ud, når alting er lige præcis, som det skal være, hvis du kunne bestemme i din funktion på din arbejdsplads. For mit vedkommende er himlen dér, hvor vi taler sammen. Himlen er dér, hvor vi samarbejder. Himlen er dér, hvor vi bidrager med hver vores faglighed og har en fælles forståelse af, at hovedopgaven på vores arbejdsplads er, at vi bygger vindmøller og ikke læhegn – for eksempel.

I min organisthimmel er samarbejde et møde. Jeg er opmærksom på, at det er et andet menneske, jeg møder i en samarbejdsrelation. Jeg forventer ikke på forhånd at møde en kopi af mig selv. Jeg over mig i at holde af min kollegas faglighed – at opleve min kollegas glæde ved at nørde med sit fag. Eller måske iagttagende min kollegas drive ved at være spontan i en arbejdssituation. Jeg siger til mig selv: Måske fratager du dig selv muligheden for at lade dig inspirere af din kollega, hvis du på forhånd ikke agter eller bryder dig om din kollegas faglighed eller om din kollegas måde at arbejde med sit fag på.

I alle menneskelige relationer er der et magtforhold til stede. Det er min oplevelse, at mødet i samarbejdet ikke rigtig for alvor har nogen egentlig værdi, hvis vi ikke samtidig formår at tale om de ting, der er svære. Om det, vi ikke rigtig kan få til at fungere i vores samarbejdsrelation. Arbejdet skal handle om sagen og ikke om de personer, vi er. Det har noget med ærlighed at gøre. At være nysgerrig og samtidig indse, at et samarbejde er risikofyldt. At vi taler sammen på arbejdspladsen og i øvrigt følger almindelige konventioner så som at sige: "God

morgen!" og så videre. At være omhyggelig og ambitiøs med sin egen faglighed. Ikke nødvendigvis altid på et bestemt, højt fagligt niveau, men bare det at gøre sig umage med sit arbejde. Og endelig; at min kollega kan stole på, at jeg har styr på det, vi har aftalt, jeg skal have styr på.

Og nu tilbage til det med solistkulturen. Jeg påstod før, at der er en udpræget solistkultur i folkekirken. Solister er ikke sjældent både energiske, idérige og arbejdsomme. Jeg tror ikke, at vores organisation kan undvære de egenskaber. Hvis vi ikke for alvor tør gøre det, vi skal, og tør skilte med det, så går det ikke! Men hvis det bliver til en solistKULTUR, er det dobbelttydigt. En solistkultur betyder, at solisterne ikke vil lade sig involvere i et samarbejde. Det kan egentlig godt være, at solisten i sit hjerte ønsker et samarbejde med kollegaen, men på grund af solistkulturen sker det alligevel bare ikke altid. Vores kirkelige verden ligner på mange måder kunstens verden, musikens verden, set i forhold til ønsket om at have succes med det, vi laver. Have succes som prædikant, som organist – som menighedsrådsformand. Hvad det gode samarbejde angår, så går kompleksiteten her ikke væk. Solisterne har vi brug for, men solistkulturen er ufrugtbar.

Så, må du ta' dit orgel med ind i himlen? Nu, hvor det både klinger smukt og så længe har været din bedste ven. Ja, selvfølgelig må du det! Og samtidig kan det godt være, at du efter nærmere overvejelser, hvad angår den der organisthimmel, får lyst til at tage dine kolleger i kirken med ind i din himmel. I søgen efter det gode samarbejde kunne du jo prøve – det er faktisk en mulighed.

KOMPONISTEN ANTON HEILLER

Den unge Anton Heiller dirigerer.
Foto venligst udlånt af Bernhard Heiller.

Hovedtema fra sidste sats af Anton Heillers "2. Sonate" (1947).
© Copyright 1956 by Ludwig Doblinger (Bernhard Herzmannsky)
GmbH & Co KG, Vienna (Dobl. 02 221)

De sidste par takter af "Intonation, Choral und drei Variationen über die Melodie "Aus tiefer Not schrei ich zu dir"' (1975).
© Copyright 2022 by Ludwig Doblinger (Bernhard Herzmannsky)
GmbH & Co KG, Vienna (Dobl. 02 542)

Af Thomas Obeth (har de sidste to år studeret på DJM og begynder efter sommerferien på SDMK, konstitueret organist i Vor Frue Kirke i Assens).
Fotograf: Poul Bang Jensen

I år ville Anton Heiller være fyldt 100 år. I de fleste, i hvis erindring han står, står han klarest som organist og pædagog, hvorimod hans gerning som komponist mere eller mindre er gået i glemmebogen med undtagelse af et par mindre orgelstykker. Det er en skam, for musikken er fantastisk, og den passer fremragende til de danske orgler fra Heillers tid, der langt hen ad vejen var hans foretrukne orgeltype. Anton Heiller er en unik stilistisk smeltedigel, og jeg vil i denne artikel forsøge at introducere ham som komponist ved at fremhæve nogle af de træk, jeg selv finder fascinerende ved hans musik.

Biografisk

Anton Heiller blev født i Wien den 15. september 1923. Hans talent var umiskendeligt, og hans karriere tog meget hurtigt fart, især som organist og dirigent. Hans forstaplads ved improvisationskonkurrencen i Harlem i 1952, og at han efter Paul Hindemiths (1895-1963) ønske var solist ved uropførelsen af Hindemiths anden orgelkoncert i 1963, var begivenheder, der var med til for alvor at gøre ham internationalt anerkendt. Hindemith var også en samarbejdspartner og stor inspiration for Heiller, der også

endte med at spille andensatsen fra Hindemiths tredje orgelsonate ved dennes begravelse i 1963.

Som barn i en musikalsk familie begyndte han allerede som 6-årig at modtage klaverundervisning af sin far. Som 10-årig påbegyndtes undervisning i harmonilære og kontrapunkt ved en elev af Franz Schmidt (1874-1939). Som 11-årig modtog han orgelundervisning ved domorganist Wilhelm Mück (1898-1973) i Stephansdom i Wien, efter at han havde lært sig de mest basale orgelfærdigheder. Direktion var også af interesse for Heiller, og ingen ringere end Herbert von Karajan (1908-1989) opfordrede ham til at vælge dette som sin vej. Som dirigent nåede Heiller at blive tilbudt stillingen som assisterende dirigent ved Wiener Staatsoper, dirigere værker af sig selv og andre for Wiener Philharmonikerne, og i 1968 dirigerede han en koncert med Sviatoslav Richter som klaversolist. Heiller valgte dog at nedprioritere direktionen for at kunne fokusere på sin første kærlighed, orglet, som han selv har udtalt.

Ligesom mange af Anton Heillers inspirationskilder var hans egen musik også

entartet ifølge nazisterne. Det er derfor ikke et tilfælde, at hans [1.] *Sonate für Orgel* (1944/45) først blev uropført i den anden halvdel af 1945, og at han med sin kone, Erna Hladik, måtte uropføre *Toccata für zwei Klaviere* (1943) ved en privat huskoncert i 1943. Den første officielle opførelse af toccataen måtte vente til efter krigen. I 1946 overværede Francis Poulenc (1889-1963) en opførelse af værket og var henrykt. Han skriver hjem om oplevelsen i en artikel, hvor han beskriver Heillers sans for bl.a. harmoni og struktur som værende af første klasse.

Musikken

For mig er der især to elementer i Anton Heillers musik, der gør den interessant: Det modale og anvendelsen af 12-toneteknik, der begge er at finde i hans produktion fra start til slut og ofte i et samspil. Det modale gør sig melodisk gældende ved bl.a. brug af salmemelodier fra renæssancen (*Af dybsens nød, o Gud til dig* og *Behold os, Herre, ved dit ord* m.fl.) og gregorianske melodier (*Salve Regina* og *Ecce lignum crucis* m.fl.). Desuden kan Heillers egne melodier have islæt af noget gregoriansk, som f.eks. pedalets store åbningsmelodi i *Vesper*

(1977), som med sin frie rytmik og i starten brug af toner, der næsten får en til at tro, at man er i fis-dorisk, kan få tankerne hen på noget, der kunne blive messet af en katolsk pastor med atonale tendenser. Heillers modale tendenser kan i høj grad også spores tilbage til Paul Hindemiths musik. Den amerikanske musikvidenskabsmand Robert E. Gant iagttager fem ligheder mellem fugatemaet i Hindemiths anden orgelsonates tredjesats (1937, dette er desuden den eneste fuga, han skriver for orgel), sidetemaet i Heillers anden orgelsonates forstesats og samme sonates tredjesats' fugatema:

1. De er meget modulerende.
2. De benytter sig af både trinvis bevægelse og spring, men primært små intervaller og med stor brug af kvarter og kvinter.
3. De undviger treklangsbrydninger.
4. Der forekommer motivisk anvendelse af pauser.
5. Alle tolv toner fremgår, men tonegentagelser forekommer også.

Værkerne skal ikke nødvendigvis betragtes som 12-tonekompositioner, men som frie melodiske kompositioner med et element af noget 12-toneteknik. Mere om dette senere.

Det modale præg af harmonikken minder også om den, vi finder hos Hindemith, hvor et fravær af ledetoner og et øget fokus på modbevægelse er definerende. Sammenlignet med Hindemith finder vi hos Heiller ofte en mere intens kromatik, der især i de senere værker fører os over i det *pankromatiske*, altså en allestedsnærværende kromatik. Alligevel sker det, at gamle greb som den frygiske halvslutning kan fornemmes, hvis man lytter ind under de til tider mange harmoniske lag (f.eks. III. *Breite Halbe* fra *Aus tiefer Not...*).

Heiller anvender flere steder bekendte akkorder, men i en ubekendt sammenhæng. I *Jubilatio* (1976) er der afsnit, hvor venstrehånden sammen med pedalet danner et statisk klangtæppe, hvorover højrehånden spiller diverse treklange. I samme værk findes et afsnit, hvor hver hånd spiller kromatisk stigende akkorder begyndende med G-dur og es-mol. Her kunne der indvendes, at det måske i ho-

Anton Heiller, 1960. Foto venligst udlånt af Bernhard Heiller.

jere grad er bevægelsen end de egentlige akkorder, der er det vigtige, således at der ikke er tale polyakkorder, men i højere grad klange med retning.

Anton Heiller trækker på et væld af forskellige harmoniske teknikker i sine værker, der kan være så simple som anvendelsen af mediantforbindelser til noget så kompliceret som harmoniske konstruktioner inspireret af Olivier Messiaens (1908-1992) resonansakkorder. Heiller spillede selv værker af Messiaen, bl.a. *La Nativité du Seigneur* (1935), hvis sats *Le Verbe* anvender en teknik, der er at finde hos Heiller. I begge værker findes passager, hvor hver hånd sådan set ikke anvender ret specielle akkorder, men igen forholdsvis basale treklange. Til gengæld passer hver hånds akkorder, så at sige, ikke med hinanden, hvilket medfører nogle skarpe dissonanser resulterende i en form for akavet polytonalitet. Hos Heiller ser vi det igen i *Jubilatio*, men også i *Fantasia super „Salve Regina“* (1963).

Heillers anvendelse af 12-toneteknikken er finurlig. Han benytter sig af teknikken horisontalt, og han er ikke pedantisk i forhold til overholdelse af regler. I mange

tilfælde er der således i højere grad tale om 12-tonemelodier end deciderede 12-tonerækker; altså melodier med nærvær af alle tolv toner, men hvor der godt kan forekomme gentagelser af tidligere brugte toner, inden man kan starte forfra, som tidligere nævnt i forbindelse med Hindemith. Denne form for 12-toneteknik lægger sig op ad Frank Martins, der bl.a. i sin *Passacaille pour orgue* (1944) gør noget lignende. Heillers og Martins quasi-dodekafoni har det til fælles, at de opretholder en form for tonalitetsfølelse. Det er dog ikke nødvendigvis altid, man kan nå at opleve dette tonale center, hvis satsen eksempelvis går hurtigt (f.eks. tredje sats i 2. *Sonate für Orgel*), eller hvis tonalitetsfølelsen kun er et bestemt sted i kort tid ad gangen. Endnu en årsag til den *tonikale* oplevelse hos Heiller er, at 12-toneteknikken oftest kun anvendes i én stemme ad gangen, typisk i melodien, hvor de akkompagnerende stemmer har friere tøjler (dette gør sig dog ikke altid gældende). *Pater noster*-satsen fra *Drei geistliche Lieder* (1961) består af fire deciderede 12-tonerækker, der skal synges af en altstemme. Disse tonerækker akkompagneres af et klaverakkompagnement indeholdende

forskellige skønne akkorder, der lyder flotte på en mere traditionel måde end meget af hans øvrige harmonik. Oplevelsen af dette er, at det ikke lyder som 12-tonemusik, men som vellydende ny musik med nogle til tider mærkværdige toner.

I sin [1.] *Sonate für Orgel* (1944/45) kombinerer Anton Heiller det modale med det kromatiske således, at højre hånd er modal og venstre hånd er kromatisk i værkets første takter. Sonaten blev af Kurt Rapf (1922-2007) uropført i Musikvereinssaal d. 7. december 1945. Efter koncerten skrev en anmelder bl.a., at værkets motoriske grundlag trækker tydelige tråde til den sene barok, og at Heiller på ekspressionistisk vis intensiverer kromatikken, som vi kender den fra Max Reger (1873-1916). Sonaten blev i barokkens ånd udgivet uden artikulationsanvisninger, men køber man noden i dag, vil man se en stor mængde artikulationsangivelser. Disse er ikke udgiverens, men Heillers egne. De kom til efter udgivelsen af 2. *Sonate für Orgel* (1947), der er spækket med artikulationsangivelser. Da den første sonate senere blev genudgivet indskrev Heiller således

artikulationer efter samme princip som i den anden. I resten af hans *oeuvre* er et af de gennemgående træk, at den ønskede artikulation er noteret ret præcist.

Et andet træk fra barokken er, at Anton Heillers musik i sit udgangspunkt er meget polyfon. Der er ikke som sådan fugasatser i alle hans værker, men i flere (navnlig de frie værker) er der en fugeret sats. Når man analyserer disse fugaer, kan man fra start af regne med ikke blot at skulle "lede" efter temaer i sin grundform, men også inversioner, stretti, augmentationer og diminutioner – elementer, der til tider kan findes på én gang. Det kontrapunktiske er vigtigt, og nogle steder virker det som om, at netop det kontrapunktiske er vigtigere end den spillendes ve og vel – og måske for så vidt også den lyttendes.

Netop de frie værker er for mig personligt nogle af de absolutte højdepunkter i Heillers produktion. De to sonater (1944/45 og 1947) minder på sin vis om Hindemiths to første sonater. Deres førstesonater har et stort omfang og en fantastisk storslåethed, mens deres andersonater i højere grad minder om en

form for kammermusik, hvor intimitet, klarhed, gennemsigtighed er nøgleord. Fra Hindemith til Heiller kan det som orgelspiller mærkes, at der er blevet skruet op for virtuositeten, og selvom Heiller også har prioriteret gennemsigtighed højt i sin musik, så kan der ofte være tale om en mere kompleks musik med nogle tættere teksturer, der kan kræve et større overblik at kunne forholde sig til.

Heiller skrev i 1977 *Vesper für Kantor, Soli, Chor und Orgel* til indvielsen af Grazer Doms nye Klaisorgel, hvor domorganist Emanuel Amtmann sad på orgelbænken. Værkets tre orgelsatser, *Vorspiel*, *Zwischenspiel* og *Nachspiel* kan, bifaldet af Heiller selv, tages ud af det samlede værk for sammen at udgøre et orgelværk på små tyve minutter. Dette "værk i værket" udgør således Heillers sidste større orgelværk. Da værket er skrevet til indvielsen af et nyt orgel, formår Heiller på grundig vis at komme rundt i mange af de klanglige hjørner der er i et orgel. I *Zwischenspiel* kommer man således igennem en stor del af de fransk-barokke grundregistreringer såsom *Récit de Tierce en taille* eller *Récit de Nazard*. Satsen *Nachspiel* afsluttes med en af mine favoritakkorder i hele orgellittera-

Org. pl.

p.

(13')

Org. pl. ca. 65'

S. D. G.

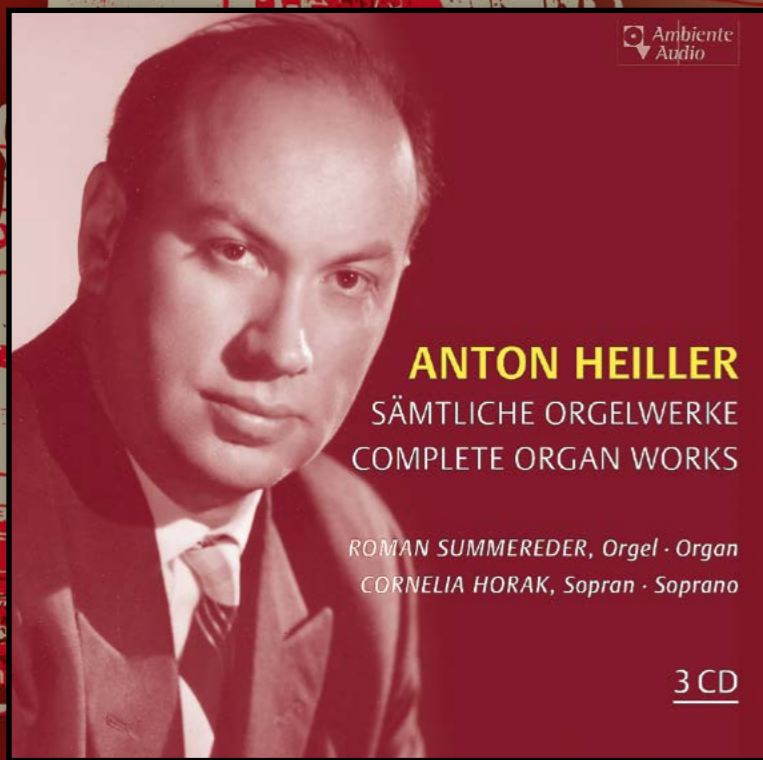
Anton Heiller

Slutakkorden fra "Vesper" (1977). © Copyright 1979 by Ludwig Doblinger (Bernhard Herzmannsky) GmbH & Co KG, Vienna (Dobl. 45 414)

turen. En analyse af den kan man hurtigt få en aften til at gå med, men jeg vil hellere bringe en beskrivelse af, hvordan den opleves:

"It really is like arriving at the top of the tallest mountain in the world and looking down where you see all the other jagged peaks below you and the clouds. The last chord is in C major but it has so many other notes in it that it's like a tonal chord coloured by God." – Kevin Bowyer, 2019¹

Bowyers beskrivelse er egentlig af slutakkorden fra Kaikhosru Shapurji Sorabjis (1892-1988) anden orgelsymfoni. På trods af det indkapsler beskrivelsen præcis, hvad man kan opleve i slutningen af *Vesper* – også selvom, at man modsat i Sorabjis anden orgelsymfoni ikke har ventet i 8½ time på slutakkorden. Akkorden er svulstig og grænseoverskridende, og når man først har slået den an, bliver det svært at løfte hænderne igen. Orgelsatserne fra *Vesper* står fremragende på egne ben, også formmæssigt, men jeg kan kun anbefale, at man køber den komplette node til værket og dykker ned i, hvordan satserne indbyrdes refererer til hinanden, understreger hinandens symbolikker og et væld af andre spændende detaljer.

Cover fra Roman Summereders indspilning af Anton Heillers samlede orgelværker indspillet på det monumentale "Brucknerorgel" i St. Florian Stiftsbasilika i Østrig. Summereders indspilning af Heillers Gesamtwerk er den første, der er blevet lavet.

Kronologisk fortegnelse over Anton Heillers værker for soloorgel

Kleine Partita für Orgel „Es ist ein Ros' entsprungen“ (1944)
 (1.) Sonate (1944/45)
 Zwei kleine Partiten (1947)
 2. Sonate (1947)
 Präludium und Fuge A-dur (1947)
 In Festo Corpus Christi (1957)
 Postludium super „Ite missa est XI“ (1958)
 Fantasia super „Salve Regina“ (1963)
 Ecce lignum crucis (1967)
 Tanz-Toccata (1970)
 Variationen über „Nun komm der Heiden Heiland“ (1972)
 Meditation über die gregorianische Oster-sequenz (1974)
 Drei kleine Choralvorspiele (1975)
 Intonation, Choral und drei Variationen über die Melodie „Aus tiefer Not schrei ich zu dir“ (1975)
 Jubilatio (1976)
 Kleine Partita über das dänische Lied: „Den klare sol går ned“ (1977)
 Kleine Partita „Erhalt uns, Herr, bei deinem Wort“
 Orgelsatz „Est ist ein Ros' entsprungen“ (1977)
 Vorspiel, Zwischenspiel und Nachspiel aus der „Vesper“ (1977)
 Choralvorspiele zu Liedern des dänischen Gesangsbuchs (1977/78)

Litteratur

En længere række bøger og artikler har været anvendt i udfærdigelsen af nærværende artikel, men særligt nedenstående tre har været en stor kilde til viden, inspiration og spændende iagttagelser foruden samtaler og korrespondancer med diverse mennesker med relation til Anton Heiller. Roman Summereders halvandet hundrede siders lange artikel i *Organum XX* er desuden en fornem kilde til at blive oplyst om størstedelen af de trykfejl, der flourer i Doblingers udgivelser af Heillers musik.

- Gant, Robert E.: **The Organ Works of Anton Heiller** (Ph.d.-afhandling fra Eastman School of Music, University of Rochester, 1975)
- Planyavsky, Peter: **Anton Heiller – Organist, Composer, Conductor** (University of Rochester Press 2014)
- Summereder, Roman; Kreuzhuber, Wolfgang; Planyavsky, Peter: **Organum XX – Stationen Österreichischer Orgelkultur im 20. Jahrhundert** (Impressum 2018)

I sit arbejde med Anton Heiller, Paul Hindemith og Siegfried Reda er Thomas Obeth støttet af bl.a. Augustinusfonden.

¹ www.elbphilharmonie.de/en/mediatheque/organ-to-the-limit-the-sorabji-project/258#the-composer-kaikhosru-shapurji-sorabji-45809

Børnekorledelse for viderekomne

Børnekorakademiets 2-årige efteruddannelse har optagelsesprøve i november 2023 med studiestart i januar 2024. Uddannelsen henvender sig til børnekorledere med erfaring i ledelse af børne- og ungdomskor og er tilrettelagt med undervisning over fire semestre (spire-, børne-, junior- og pigekor). Desuden arrangeres netværksdage med praktikkor i de forskellige aldersgrupper.

Efteruddannelsen i Fredericia

Optagelsesprøve

Tid: Fredag den 17. november 2023
i tidsrummet kl. 11 - 16

Sted: C-caféen i Kirkernes Hus, Randalsvej 8, 7000 Fredericia

Info og tilmelding, skriv til:

tilmelding@bornekorakademiet.dk
senest den 27. oktober 2023

Undervisere:

Pia Boysen, Margrete Enevold, Susanne Wendt, Anne Lise Quorning

Fotografi: Erik Norsker

Børnekorakademiet er støttet af Augustinus Fonden

Undervisningsdatoer i foråret 2024

Tid og sted se:

www.bornekorakademiet.dk

Deltagerpris:

Kr. 6.000 pr. semester

Påregn desuden materialeudgifter på ca. kr. 1.550 for Pia Boysen og Margrete Enevold's bøger "Børnekor med Poesi og Bevægelse 1 - 5."

AUGUSTINUS FONDEN

STIFTET 06. MARTS 1947

HELLERUPLUND ORGELFESTIVAL 2023

- Søn. d. 3. sept.**
kl. 16
Transkriptioner og Improvisationer
– **Jean-Baptiste Dupont**
Musik af: Bach, Reger, Stravinskij og Dupont
- Søn. d. 17. sept.**
kl. 16
The Leipzig Legacy
– **Daniel Bruun**
Musik af: Bach, Mendelssohn, Schumann og Reger
- Søn. d. 1. okt.**
kl. 19.30
Stumfilm: "Jeanne d'Arcs Lidelse og Død" (1928)
– **Inger-Lise Ulsrud**
Dreyers skildring af retssagen mod Jeanne d'Arc i 1431
- Søn. d. 15. okt.**
kl. 16
En hyldest til Johann Sebastian Bach
– **Arvid Gast**
Musik af: Schumann, Bach og Reger

Helleruplund Orgelfestival 2023 er støttet af: Konsul George Jorck og Hustru Emma Jorck's Fond · Aage og Johanne Louis-Hansens Fond · William Demant Fonden · Helleruplund Menighedsråd

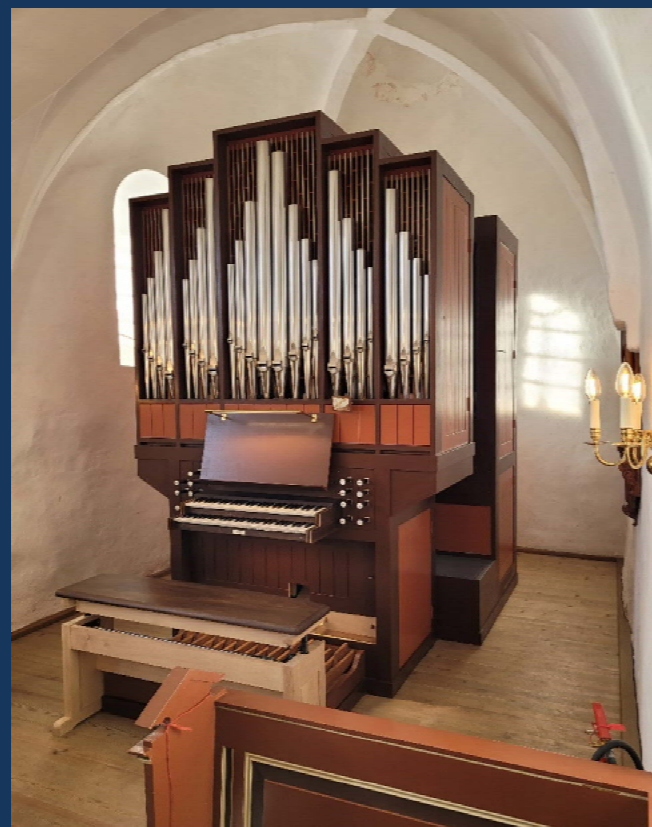

2023

3. september
17. september
1. oktober
15. oktober

**4 orgelkoncerter i
Helleruplund Kirke**

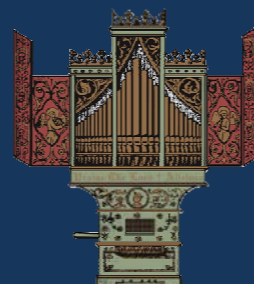
Bernstorffsvej 73 · 2900 Hellerup
Gratis adgang til alle koncerter

Orglet i Haverslev Kirke.

Opus 792, 1971
Udbygget til 14 stemmer,
2 manualer og Pedal, 2022

Th. Frobenius & Sønner Orgelbyggeri A/S
Hammerbakken 20, 3460 Birkerød.
Tlf: 45 87 07 55

5% på lønkontoen. Hvordan kan det lade sig gøre?

Læs mere om
dine fordele som
medlem af DOKS
i en bank, du ejer:
lsb.dk/bankfordele

Sådan får du 5% i rente på din lønkonto

- Du er medlem af DOKS og har afsluttet din uddannelse.
- Du samler hele din privatøkonomi hos Lån & Spar (LSBprivat®Løn er en del af en samlet pakke af produkter og services, som din økonomi krediteres ud fra).
- * • De 5% i rente er på de første 50.000 kr. på lønkontoen. Fra 50.001-500.000 kr. er renten 1%. Derefter er renten 1,5% på resten.
- Rentesatserne er variable og gælder pr. 13. juni 2023. Se alle vilkår på lsb.dk/medlemsvilkaar.
- Du behøver ikke flytte dine realkreditlån. Men evt. ændringer og nye realkreditlån skal gå gennem Lån & Spar og Totalkredit.

Læs mere på www.lsb.dk/bankfordele

Man skal vist eje sin egen bank for at få de fordele. Og det er ikke helt forkert. Når Lån & Spar giver 5%* i rente på lønkontoen, er det ikke, fordi vi er bedre venner med Nationalbanken end andre banker. Det er fordi, vores ejerkreds mener, at vi skal tilbyde medlemmer af DOKS særligt favorable vilkår.

Lån & Spar er ejet af bl.a. DOKS. Er du medlem, ejer du os. Derfor får du højere rente, bedre vilkår og en bestyrelse, der til hverdag varetager dine interesser som lønmodtager.

Giver det mening? Ring 3378 2000
– eller gå på lsb.dk/bankfordele og book et møde.

Lån & Spar

Rettelse

Ved en beklagelig fejl stod der på side 7 i juni-nummeret "Vor Frue Kantori" på et af billederne. Billedet forestiller Det Fynske Kammerkor under korets koncert i Sct. Nicolai Kirke, Svendborg.

Arbejds miljø-undersøgelsen 2023

Undersøgelsen af det psykosociale arbejdsmiljø i folkekirken, der var varslet til at være afsluttet ved årets udgang, forventes nu fuldført i begyndelsen af 2024. Spørgeskemaerne bliver udsendt i løbet af efteråret til de 20.000 personer, der er på folkekirkens lønningslister. En styregruppe udpeget af Folkekirkens Arbejds miljøråd og arbejdsgruppen for præsters psykiske arbejdsmiljø har ansvar for at sikre folkekirkens ejerskab af projektet samt for den efterfølgende forankring af resultater og anbefalinger. Der er tegnet kontrakt med Mindwork og Voxmeter om en undersøgelse af folkekirkens arbejdsmiljø. Den vil bl.a. indeholde spørgeskemaundersøgelse og fokusgruppeinterviews med ansatte og menighedsråd. Undersøgelsen skal munde ud i, at der udarbejdes anbefalinger og en handleguide på baggrund af resultaterne.

Ny rektor på Vestervig Kirkemusikskole

Organist ved Helligåndskirken i Aarhus og bestyrelsesmedlem i DOKS Anders Højgård Gaden er udnævnt til rektor på Vestervig Kirkemusikskole fra **1. august**. Han fortæller, at det var en stigende interesse for uddannelsesområdet og lyst til at sætte retning i arbejdet med fremtidens kirkemusikere, der fik ham til at søge stillingen.

"Jeg har nogle ønsker om at gøre skolen mere kendt og trække flere til uddannelserne. Der ligger bl.a. nogle muligheder i mere regional synlighed og mere samarbejde med lokale aktører, herunder de lokale musikskoler. Mange steder indtager kirken og dens musikere en særstilling som lokalsamfundets eneste musikaktører. Det mener jeg er enormt attraktivt, og det skal vi blive endnu bedre til at fortælle om", siger Anders Gaden.

Ny formand for Landsforeningen af Menighedsråd

På et konstituerende bestyrelsesmøde 4. juni har bestyrelsen valgt ny formand. Det er 43-årige Anton Pihl, der afløser Søren Abildgaard på posten. Formandsskiftet kommer ifølge den nye formand ikke til at betyde et politisk sporskifte for Landsforeningens arbejde, men med en ny formand følger naturligvis ændringer.

"Det handler f.eks. om at møde medlemmerne på nye måder og være opmærksom på deres oplevelser af de meget forskellige vilkår, de arbejder under. Og så vil jeg skabe stærke relationer og netværk med andre vigtige aktører," siger Anton Pihl. "Vi er ikke enige om alt i Landsforeningens bestyrelse, men vi ønsker gode debatter med hinanden."

Statens Legatbolig i Paris

Du kan søge om ophold i Statens legatbolig i Paris for 2024. Stiftelsens formål er at give danske kunstnere og forskere mulighed for et ophold i Paris. Ansøgere, hvis projekt har en konkret tilknytning til Paris og/eller Frankrig, vil blive prioriteret.

Lejligheden ligger på 2. sal i et restaureret og lyst "hotel particulier" i 3, rue de la Perle – midt i Marais-kvarteret. Den er i to etager og indeholder opholdsstue, sovealkove, badeværelse og køkken. Lejligheden er fuldt møbleret og udstyret til 2 personer. Huslejen er 1240 Euro pr. måned. For at tilgodese flest mulige ansøgere tildeles ophold som regel kun for én måned.

Ansøgninger om ophold i legatboligen i 2024 bedes indsendt senest 2. oktober 2023.

Læs mere og find ansøgningskema her:

<http://frankrig.um.dk/da/om-os/statens-legatbolig-i-frankrig/>

Tildeling af legatboligen forventes afgjort primo november 2023.

Fagforeninger mødtes den 16. juni i Fredericia

En del af samarbejdet mellem kirkefunktionærernes fagforeninger er det årlige fællesmøde i juni. Her drøftes aktuelle temaer og fælles målsætninger. Ved det seneste møde var de fremmødte otte organisationer enige om at OK24 bl.a. skal have fokus på vilkår, hvor folkekirkens ansatte ikke er sidestillet med øvrige ansatte i staten. Man formulerede et ønske om øget samarbejde med den gejstlige søjle for at fremme et helhedsorienteret syn på arbejdspladsen. Samtidig gentog man behovet for et øget tilsyn af menighedsrådenes arbejdsgiveransvar, herunder fokus på personalekonsulenter og krav om uddannelse af rådsmedlemmer.

Foruden de interne drøftelser bidrog Præsteforeningens formand Pernille Vigso Bagge som gæst. I sit oplæg kom hun ind på en række emner, hvor samtlige fagforeninger kan have glæde af samarbejde i en tid med folkekirkelige forandringer. Det var således et udbytterigt møde med lovende perspektiver for det kommende fagpolitiske arbejde.

Tjmforsikrings samlede forsikringspakke vinder endnu en gang Bedst i Test

Forbrugerrådet Tænk vurderer for andet år i træk, at Tjmforsikring tilbyder markedets laveste priser for forsikringspakken, der består af indbo-, bil-, hus- og ulykkesforsikring, og nævner desuden muligheden for en årlig bonus fra TryghedsGruppen.

Tjmforsikring er et tilbud til dig gennem dit medlemskab af DOKS. Du kan læse mere på <https://www.tjm-forsikring.dk/forsikringspakke>

NKS2024 og NKF2024

Planlægningen skrider stot og roligt frem og nærmer sig slutfasen, her et års tid for afviklingen i september 2024. Den københavnske del af styregruppen var samlet til et arbejds møde d. 7. juli på DOKS' sekretariat. I de kommende måneder vil der jævnligt komme nyt om symposiets program og medvirkende på hjemmesiden nks2024.dk.

Arbejdsgruppen opfordrer alle DOKS' medlemmer til at bidrage til festivalen NKF2024. Om den kan man læse på DOKS' hjemmeside. Spørgsmål kan rettes til formand for styregruppen Karin Schmidt Andersen eller projektmedarbejder Sandra Skov Fallesen.

Rued Langgaard Festival 2023 31. aug. - 3. sep

Nordisk Drøm

JEAN SIBELIUS, NANCY DALBERG & RUED LANGGAARD

Langgaard Festival og Nordisk Drøm

Rued Langgaard Festival 2023 finder sted i Ribe 31. august - 3. september. Overskriften for dette års festival er Nordisk Drøm. Der vil være events, foredrag og koncerter med musik af Jean Sibelius, Nancy Dalberg og Rued Langgaard. For første gang i flere år omfatter festivalen en orgelkoncert i domkirken, hvor Kristian Krogsøe er solist.

I forbindelse med festivalen indvies Rued Langgaard Udstillingen i Det Gamle Rådhus, hvori Rued Langgaards originale klaver fra 1890'erne allerede nu har fået en smuk placering.

Marianne Gaarden, biskop over Lolland-Falster Stift

“Jeg ved ikke så meget om Gud... andet end han godt kan lide orgelmusik,” sagde Niels Hausgaard i et show. Det udløste latterbrøl. Også jeg grinede. Men hvorfor egentlig? Nok fordi Hausgaard ved at spille på orglets monopolagtige status i gudstjenesten indirekte stillede spørgsmål ved, hvorvidt den musikalske lovprisning af Gud kun kan ske med hjælp af orgelmusik? Nej, selvfølgelig ikke.

Jeg har deltaget i gudstjenester i Sydindien, hvor menigheden sang på telegu til lyden af små trommer og tamburiner. Havde det ikke været for korset i midten, havde jeg ikke vidst, at jeg var til gudstjeneste. I en evangelisk-luthersk kirke i Australien har jeg hørt *Vor Gud han er så fast en borg* sunget på mandarin, fordi kinesiske emigranter samledes i netop denne kirke. Salmen blev understøttet af orgelmusik, men forekom mig alligevel fremmed.

Luther pointerede i opgøret med gerningsretfærdigheden, at det ikke er mennesket, der tjener Gud, men Gud, der tjener mennesket, der svarer med lovsang og bøn i gudstjenesten. Tamburiner, trommer eller orgel, telegu, mandarin eller dansk – lovprisning af Gud sker med den lokale menigheds kulturelle udtryksformer og varierer fra sted til sted. Det afgørende er ikke udtrykket, men troen.

Når det er sagt, syntes jeg, at Hausgaard har en væsentlig pointe i at sætte lighedstegn mellem orglets fremmedartede lyd og kendskabet til Gud. Både Gud og orgel er mange danskere fremmede overfor, og begge dele fordrer en dedikeret indsats at blive fortrolig med.

Pernille Vigsø Bagge, formand for Præsteforeningen

Orglet understøtter en teologisk og æstetisk pointe i gudstjenesten og i de kirkelige handlinger, og kan ikke, uden alvorlige konsekvenser, erstattes af andre instrumenter eller, skulle ondt være, af et musik anlæg.

Når et brudepar eller et begravelsesfølge gennemtrumfer at der skal spilles en sang eller et stykke musik på et anlæg i kirken under den kirkelige handling, udebliver effekten ikke. Eller rettere, manglen på effekt. For orglet bidrager i kirkerummet med en enestående og uundværlig ramme om forkyndelsen. Orglet giver både dybde og fylde til de store følelser og den stemning, som kirkelige handlinger og gudstjenesten fremkalder. Orglet er langtidsholdbart og gør kirken til noget andet og mere end dagligstuen, supermarkedet, bilturen og alle de andre steder hvor musik spiller en rolle.

Det kan være en god idé at supplere med et flygel til en rytmisk salme i ny og næ, men orglet skal være det bærende instrument i folkekirken.

Folkekirken bliver først for alvor fremmedgjort og irrelevant for menigheden, hvis den insisterer på at være som alle andre steder. Det er, tror jeg, en myte at folk efterspørger stor genkendelighed i kirken. Dét der efterspørges i folkekirken, er dét, som rummer en ånd og et budskab, der ikke findes i samfundet og i underholdningsindustrien i almindelighed.

Når det er sagt, så er det selvfølgelig afgørende, at organistens faglighed spiller sammen med alle de andre fagligheder, der understøtter gudstjenesten og den kirkelige handling. Og sådan er det også langt de fleste steder i folkekirken.

Søren Abildgaard, menighedsrådsformand og formand for Danske Kirkedage

Orglet er et vidunderligt instrument, som kan næsten alt i musikalsk henseende. Vi har heldigvis dygtige og veluddannede organister, som godt kan vurdere, hvor orglets begrænsninger ligger. Det er i øvrigt ikke det samme for alle orgler eller for alle kirkerum.

En sjælden gang oplever man som lægmand, at organisten sikkert mod bedre vidende forsøger at tvinge en mere moderne salme ind i orglet trods åbenlyse problemer.

Som så meget andet handler det om at vælge det rigtige redskab til at løse opgaven. Orglet er den perfekte ledsager til folkekirkens højmesseliturgi de fleste steder. I andre sammenhænge og med andre gudstjenestedeltagere kan det være mere oplagt at bruge et klaver eller et mere rytmisk akkompagnement.

Her kan de økonomiske muligheder i den lokale kirke være en begrænsning. Det koster, når musikken spiller. I min egen lokale sammenhæng oplever jeg derimod ikke, at blokeringer skyldes organisten eller øvrige kirkemusikere. Jeg håber, at det forholder sig på samme måde de fleste steder, så der ikke opretholdes et kunstigt og uhenigtsmæssigt orgelmonopol i situationer, der kalder på en anden instrumentering.

Der er i øvrigt en indlejret fremmedhed i enhver gudstjeneste. Sådan må det være, hvor mennesker for en stund træder ud af verden for at søge og måske møde Gud. Her er orglet på fineste vis med til at understrege, at vi er trådt ind i et andet rum end dagligdagens. Menneskeværk bør dog ikke i sig selv føre til unødigt fremmedgørelse. Så vælg det rette instrument.

Ingrid Bartholin Gramstrup, formand for Organistforeningen

Jeg er ikke overbevist om, at orglet som instrument virker så fremmedgørende, at det ligefrem lukker af for tilgangen til gudstjenestens univers for mange kirkegængere. Orglet kan ganske givet virke fremmedartet på nogle al den stund, at det næppe er orgelmusik, der forefindes på de fleste almindelige menneskers playlister. Men min erfaring gennem mange år som organist er, at orglet, som det særegne instrument det er, tværtimod medvirker til at skærpe sansoplevelsen og indlevelsen i gudstjenesten hos de mennesker, der ikke kommer i kirken så ofte. Orglet kan ved sin egenart spille ind i, sætte karakter på og rumme alt det, kirken danner ramme om i menneskers liv.

I dag oplever jeg i langt højere grad end tidligere, at specielle ønsker til musik ved begravelser, vielse og særlige dåbsgudstjenester netop ønskes udført på orgel, og ikke klaver, med den begrundelse, at det er mere højtideligt og stemningsfuldt.

Men månedens postulat kan minde os om det afgørende vigtige i, at vi som organister ved enhver given lejlighed viser og fortæller om, hvorfor orglet i så mange Herrens år har haft monopolstatus i kirkerne. Ikke mindst i forhold til de mange børn og unge, der igennem kortere eller længere perioder er en del af kirkens liv eller blot er på besøg i kirken. Lad dem møde orglet og lad dem prøve det. Hvis vi tager det alvorligt, hvilket mange organister allerede gør, så vil kommende generationer helt sikkert medvirke til, at månedens postulat forbliver et postulat.

Jørgen Degn Bjerrum, provst i Rødovre-Hvidovre provsti

Ja og Amen!

Men det er ikke usandsynligt, at hvis man i dag skulle til at vælge for første gang mellem alle verdens instrumenter for at finde frem til kun ET instrument, som skulle kunne betjenes af kun EN person, og som kunne levere lyd til brug ved alle slags tjenester i en kirke – så ville valget sikkert falde på netop orglet.

Postulater er titlen på en ny rubrik i Organistbladet, hvor aktører fra forskellige dele af dansk kirkeliv tager stilling til aspekter af folkekirken, dens arbejde og trivsel. I hvert nummer fremsættes en påstand eller et spørgsmål, som paneldeltagerne tager stilling til. I dette nummer er postulatet:

Orglets næsten monopolagtige status som instrument i gudstjenesten virker fremmedgørende for mange og gør tilgangen til gudstjenesten vanskelig.

VOKALENSEMBLET

MUSICA FICTA

BO HOLTEN OG VENNER

KONCERTER TIL SALG 2024

- 1) J. S. Bachs motetter og præludeer med Bjarke Mogensen (akkordeon)
- 2) Vølvens spådom med Poul Høxbro (vikingeinstrumenter) og Tine Rehling (harpe)
- 3) Musica Ficta og de danske sange - Weyse 250 år!
- 4) Passionsmusik til påske
- 5) Monteverdi med Marcus Mohlin (cembalo)
- 6) Musikken ved Frederik 2.'s hof med Prinsens Musikkorps
- 7) Musica Fictas julekoncert med danske julesange og Palestrinas julemesse

Koncerter i hele Danmark. Priser fra 20.000. Alle koncerter dirigeres og introduceres af Bo Holten. For mere info:

musica@ficta.dk eller tlf. 30913567 · WWW.FICTA.DK

K:
Statens
Kunstfond

MUSIK TIL GUDSTJENESTEN Af Mikael Garnæs

15. SØNDAG EFTER TRINITATIS, 1. TEKSTRÆKKE

Martin Norddahl, organist i Søllerød Kirke, fortæller om sine musikvalg

I Søllerød Kirke er der dåb ved næsten alle højmesser, og Martin Norddahl, der har været kirkens organist siden 2019, tager i sine musikvalg hensyn både til dette og til dagens karakter. Dåbsfolkene vil gerne have festlig musik, men det passer ikke altid med evangelieteksten. Det gør det dog denne søndag, og Martin indleder gudstjenesten med Schumanns Studie i C-dur, som er ubekymret og sommeragtig. Han fremhæver, at stykket viser slægtskab med Bachs Præludium BWV 545, som en hilsen fra Schumann til den gamle mester. Kirkens orgel er et Frobeniusorgel med 28 stemmer, hvoraf tre er transmissioner, og Martin betegner det som et godt allround-orgel.

"Vi har som regel gode prædikener," fortæller Martin, "og jeg prøver at matche dem med musikken, så ord og musik går op i en højere enhed." Dagens evangelietekst, om ikke at være bekymret for dagen

i morgen, er basis for motetten, som er hentet fra Knut Nysteds 3 evangelie-motetter. Den er ikke helt nem, men kirkens fire professionelle sangere kan godt klare det. Martin sender altid motetten til korsangerne i god tid, og ved vanskeligere stykker som dette bruger han en del af prøvetiden ved de foregående højmesser på at forberede satsen. "Musikken er god, moderne i tonesproget uden at gå til ekstremer, og hvad Nystedt kan få ud af teksten, er fantastisk. Tekst og musik går hånd i hånd."

Exitus for kor og orgel er Gounods *Nunc Dimittis* over Simeons Lovsang: Nu kan jeg gå herfra i fred. Martin synes den passer til en dag hvor der både er dåb og nadver. "Vi kan gøre Simeons ord til vores egne,

vi har været vidner til noget smukt og siger tak. Musikken har processionskarakter og er god til at slutte med pga. sin festlige karakter. Koret har sunget den før, så den kræver ikke meget prøvetid, og menigheden holder af stykket."

Musikvalg

Præludium: Robert Schumann:
Studie für den Pedalflügel op. 56, 1

Motet: Knut Nystedt:
I må ikke være bekymrede

Exitus: Charles Gounod:
Nunc Dimittis

Søllerød Kirkes orgel

Martin Norddahl

Søllerød Kirke

NYE KONSERVATORIE STUDERENDE

Daniel Niss Gralert (f. 2002) begynder på bachelor i orgel og kirkemusik på Det Kongelige Danske Musikkonservatorium

Jeg er opvokset i Assens på Vestfyn og har igennem 10 år sunget i Syngedrengene ved Vor Frue Kirke under ledelse af Finn Pedersen.

Jeg har altid været betaget af og interesseret i kor- og orgelmusik, og min tid i drengekor har været en vigtig del af min musikalske dannelse.

I 2017-2018 gik jeg på Orkesterefterskolen i Holstebro. Det var i denne periode, hvor min interesse for orglet virkelig begyndte at udvikle sig og blive serios.

Efter mit efterskoleophold søgte jeg ind på Løgumkloster Kirkemusikskole med orgel – her

gik jeg indtil sommeren 2022.

Gennem årene på kirkemusikskolen har jeg vikarieret i samtlige kirker på Fyn og har derigennem tilegnet mig en masse god erfaring. Denne erfaring og de mange lærerige og inspirerende timer hos Lars Frederiksen i Vor Frue Kirke i Odense førte i sidste ende til, at jeg nu er blevet optaget på mit drømmestudie på DKDM.

Mine forventninger til studiet er, at jeg selvfølgelig ser en stor udvikling i mit eget orgelspil. Derudover glæder jeg mig til at få en masse dygtige medstuderende og lærere, som jeg kan lade mig inspirere af, sparre og norde med. Jeg ser utroligt meget frem til at starte!

Malwina Gahrn (f. 1978) begynder på organiststudiet på Syddansk Musikkonservatorium i Esbjerg

Jeg er født og opvokset i Polen, hvor jeg også fik min musikuddannelse, som startede i musikskolen i 1. klasse, og sluttede med diplomeksamen på musikakademiet i Poznan med klaver som hovedfag. Sideløbende blev jeg magister i dansk filologi på universitetet. Som 22-årig tog jeg et udvekslingsår på Vestjysk Musikkonservatorium i Esbjerg. Her mødte jeg Claus Gahrn, som studerede klassisk guitar og komposition. Efter endt studie i Polen kom jeg tilbage til Esbjerg, hvor jeg blev gift med Claus. Jeg tog først et diplomår i klaver, og derefter fulgte solistklassen med debutkoncert i 2008. Allerede som studerende begyndte jeg at arbejde som musikskolelærer. Jeg supplerede det efter nogle år med en lille organiststilling i min lokale kirke lidt udenfor Esbjerg. Først spillede jeg kun på manualer, men fik senere lyst til at lære det hele på den rigtige måde, så jeg tog PO-uddannelsen i Løgumkloster med Henrik

Krüger som lærer. Det var en virkelig skøn tid for mig – jeg lærte ikke blot det praktiske, men blev præsenteret for et helt univers omkring orgelmusikken. I min begejstring havde jeg lyst til at fortsætte på konservatoriet, men havde ikke overskud til det med små børn i huset. Nu er mine børn blevet store, og min arbejdsituation ser anderledes ud: jeg er fuldtidsorganist i Guldager Kirke og underviser kun én dag om ugen på musikskolen i Varde. I efteråret 2022

ringede jeg til Mikkel Andreassen, og spurgte, om det gav mening, at jeg tog organiststudiet. Det blev jeg klart opfordret til. Jeg glæder mig rigtig meget til at starte på studiet i august. Min hovedinteresse ligger i kunstspil, men jeg ser også meget frem til at dygtiggøre mig indenfor liturgisk spil og korledelse. Jeg er et troende menneske og ser en stor mening i at være en del af det kirkelige liv.

ODENSE INTERNATIONALE ORGELFESTIVAL

22. - 28. SEPTEMBER 2023

FREDAG D. 22. SEPTEMBER KL. 14, ODENSE KATEDRALSKOLE

Koncert med organisterne Jesper Petersen, Anders Grankvist Schou og Tina Christiansen, Danmark

FREDAG D. 22. SEPTEMBER KL. 19.30, CARL NIELSEN SALEN, ODENSE KONCERTHUS

Åbningskoncert med Domorganist Hanne Kuhlmann (DK), Prinsens Musikkorps under ledelse af Henrik Vagn Christensen, Jazzorganist Henrik Sørensen (DK) og Odense Jazz Orchestra under ledelse af Torben Sminge

LØRDAG D. 23. SEPTEMBER KL. 11, KIRKESALEN PÅ ODENSE UNIVERSITETSHOSPITAL

Kammermusikkoncert med violinist Jan Erik Schousboe, cellist Martin Høier, klarinettisterne Tine Maj Antonsen og René Højlund Rasmussen samt organisterne Lars Frederiksen og Anders Grankvist Schou, Danmark

LØRDAG D. 23. SEPTEMBER KL. 15, VOR FRUE KIRKE

Koncert med organist Alessandro Bianchi, Italien

SØNDAG D. 24. SEPTEMBER KL. 10/10.30

Festgudstjenester i Odense Domkirke, Vor Frue Kirke, Ansgars Kirke og Thomas Kingos Kirke med uropførelser af fælles postludium af komponist Lars Kristian Hansen, Danmark

SØNDAG D. 24. SEPTEMBER KL. 19.30, ANSGARS KIRKE

Improvisationskoncert med organist Sophie-Véronique Cauchefer-Choplin, Frankrig og kunstmaler Karsten Auerbach, Danmark

MANDAG D. 25. SEPTEMBER KL. 10 - 13, VOR FRUE KIRKE

Masterclass for konservatoriestuderende med organist Sophie-Véronique Cauchefer-Choplin, Frankrig

MANDAG D. 25. SEPTEMBER KL. 14.30 - 17.30, CARL NIELSEN SALEN, ODENSE KONCERTHUS

Masterclass for konservatoriestuderende med organist Sophie-Véronique Cauchefer-Choplin, Frankrig

MANDAG D. 25. SEPTEMBER KL. 19.30, ANSGARS KIRKE

Koncert med organist Matthias Havinga, Holland

TIRSDAG D. 26. SEPTEMBER KL. 16.30, CARL NIELSEN SALEN, ODENSE KONCERTHUS

Børne- og familiekoncert "Sigurd & Orglet" med Sigurd Barrett, Carl Nielsen Børnekor og KORLIV

TIRSDAG D. 26. SEPTEMBER KL. 19.30, ODENSE DOMKIRKE

Koncert med organist Nils Henrik Asheim, Norge

ONSDAG D. 27. SEPTEMBER KL. 16, CAFÉBIOGRAFEN

Stumfilmskoncert med organist Torben Krebs, Danmark

ONSDAG D. 27. SEPTEMBER KL. 19.30, THOMAS KINGOS KIRKE

Koncert med organist Wolfgang Zeifen, Tyskland

TORS DAG D. 28. SEPTEMBER KL. 19.30, CARL NIELSEN SALEN, ODENSE KONCERTHUS

Finalekoncert med organist Karol Mossakowski, Polen/Frankrig og Odense Symfoniorkester under ledelse af Andris Poga, Letland

facebook.com/OdenseInternationaleOrgelfestival

Odense Internationale Orgelfestival 2023 er støttet af Augustinus Fonden, Beckett-Fonden, Albani Fonden, Knud Højgaards Fond, Statens Kunstfond, Odense Kommunes Musikudvalg, Frobeniusfonden, Aage og Johanne Louis-Hansens Fond og DOKS' Gramexmidler

Nodeserie med DR Pige Korets repertoire

DR Pige koret: Sange for pige kor, enkeltsatser fra pigekorets arkiv, 30 kr. pr. stk. Edition-S
Sange for pige kor 1-4, Julesange for pige kor 1-2, pris kr. 129 pr. stk. Edition WH

Siden DR Pige koret blev stiftet i 1938 har koret arbejdet sammen med dygtige komponister og arrangører, som har skrevet og omarbejdet sange og værker til koret. Med denne nodeserie åbner DR Pige koret og DR Juniorkoret deres store nodearkiv, så andre også kan bruge materialet, og Edition-S står for udgivelsen.

Repertoiret omfatter både salmer, san-

ge, nyere stilarter og klassiske værker arrangeret for ligestemmigt kor. Nogle satser har klaverakkompagnement. Sværhedsgraden går fra det helt enkle til det komplicerede, hvor dygtige kor har noget at rive i. De eksempler på serien, Organistbladet har fået tilsendt, er alle arrangeret af Phillip Faber og er hentet fra den kirkelige del af repertoiret, og som man kunne forvente, er det smukt klingende, idiomatiske satser. Der er et flot arrangement af "Det kimer nu til julefest" for dobbeltkor. Sidst i hæfterne giver arrangøren tips til udførelsen.

Listen over titler kan findes på såvel Edition-S' som Aarhus Musiks hjemme-

sider, hvor man også kan bestille noderne. Der er pt. lidt over 30 satser på listen, og der føjes løbende flere titler til.

Det skal i denne forbindelse også nævnes, at forlaget Wilhelm Hansen i 2016-19 udgav i alt seks hæfter med satser fra DR Pige Korets repertoire.

Edition-s.dk/sub-edition/dr-pigekoret

En orgelbyggers erindringer

Henning Jensen: Mit orgelbyggerliv. Forlaget Historia

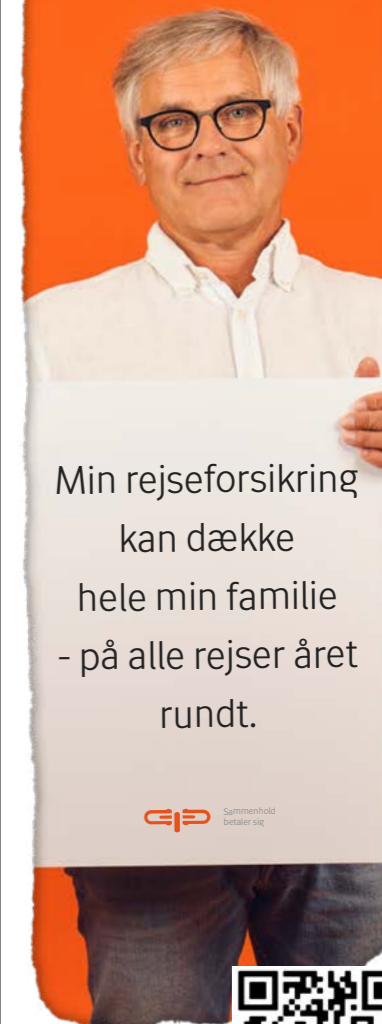
Henning Jensen arbejdede i 53 år som orgelbygger, heraf de sidste mange år som administrerende direktør for Frobenius Orgelbyggeri. I denne erindringsbog fortæller han om sit arbejdsliv, fra læretiden hos Troels Krohn over tiden som selvstændig, først på Fyn og så i Horsens, til ansættelsen hos Frobenius, der varede indtil 2017, hvor Eskild Momme tog over.

Jobbet som administrerende direktør indebar bl.a. udarbejdelse af tilbud og forhandlinger med menighedsråd, orgelkonsulenter og organister. (Hvad sidstnævnte angår, lever Henning Jensen klogeligt efter mottoet "ingen nævnt, ingen glemt"). Der var mange rejser og møder, og som det fremgår af de veloplagte beretninger, var det en tilværelse der passede ham godt.

En stor del af bogen handler om udvalgte Frobenius-orgelprojekter i Danmark og udlandet, og det er ikke de mindst interessante sider, hvor vi hører om dem fra orgelbyggerens synsvinkel. I sit otium er Henning Jensen blevet medlem af bestyrelsen for Frobeniusfonden, som ejer firmaet og årligt uddeler den Store Pris samt legater til fagets lærlinge og orgelstuderende på konservatorierne.

Henning Jensen skriver lige ud ad landevejen, han er en god fortæller med megen humor, og man forstår hans stolthed over, at Frobenius har klaret sig godt igennem en tid, hvor så mange andre danske orgelbyggerier har måttet dreje nøglen om eller i bedste fald fusionere. Bogen er et spændende inside-vidnesbyrd om de sidste 50 år i dansk orgelbygning.

Rejs trygt med
TJM Forsikring

Min rejseforsikring
kan dække
hele min familie
- på alle rejser året
rundt.

Scan koden, eller læs mere på
tjm-forsikring.dk/rejseforsikring

FORÅRET 2024

ESTER BROHUS

40 ÅRS KIRKETOUR

ESTER BROHUS MEDBRINGER SELV ANLÆG

OLE ØSTERGAARD NIELSEN
ON@TBAMUSIC.DK +45 5153 8851

TBA MUSIC

PIANOKOMPAGNIET

Pianokompagniet er et team af erfarne klaverstemmere og instrumentmagere.

På vores værksted findes altid et udvalg af brugte istandsatte klaverer og flygler af anerkendte fabrikater, blandt andet nyere brugte japansk producerede Yamaha klaverer og flygler.

SCHIMMEL PIANOS

Pianokompagniet forhandler Schimmels klaverer og flygler. Schimmel er grundlagt i 1885 og produceres i Braunschweig, Tyskland.

Pianokompagniet ApS · J. P. Larsens Vej 17C · 8220 Brabrand · tlf. 7023 8088 · aar@pianokompagniet.dk

www.pianokompagniet.dk

DOKS KALENDER 2023-2024

DOKS-ARRANGEMENTER
8. september, 13. oktober Bestyrelsesmøde i DOKS
22. april 2024 DOKS' årskursus i Fredericia
19.-22. september 2024 23. Nordiske Kirkemusiksymposium i København
14.-21. september 2024 Den landsdækkende Nordisk Kirkemusik Festival
FESTIVALER OG KONCERTRÆKKER
1. juli – 26. august KØBENHAVNS DOMKIRKE Sommerkoncerter hver lørdag kl. 12-13
2.-30. august HOLMENS KIRKE Holmens internationale Orgelfestival onsdage kl. 12
4.-25. august TRINITATIS KIRKE Sommerkoncerter på hovedorglet fredage kl. 12.00
4.-10. september COPENHAGEN BAROQUE FESTIVAL Trinitatis Kirke, Helligaandskirken, Helligaandshuset, Rosenborg Slot, Riddersalen
25. juli – 29. august VOR FRELSERS KIRKE Orgelfestival tirsdage kl. 20
3.-31. august GRUNDTVIGS KIRKE Sommerkoncerter på kirkens tre orgler torsdage kl. 19.30
3. september – 15. oktober HELLERUPLUND KIRKE Helleruplund Orgelfestival fire søndage kl. 16
13. september – 4. oktober SCT. MATTHÆUS KIRKE "ORGEL+". Koncerter onsdage kl. 19:30

HELSINGØR
19. juli – 16. august SCT. MARIÆ KIRKE Festivalkoncerter onsdage kl. 20
ROSKILDE
18. januar – 15. november ROSKILDE DOMKIRKE Orgelkoncerter hver 3. onsdag i måneden kl. 17
ODENSE
22.-28. september Odense Internationale Orgelfestival i Koncerthuset og midtbyens kirker
SVENDBORG
2.-6. august SCT. NICOLAI KIRKE 20. Internationale orgelfestival. Koncerter hver dag på skiftende tidspunkter
AARHUS
9.-23. august SKT. LUKAS KIRKE Skt. Lukas' internationale sommerkoncerter onsdage kl. 12-12.45
7. oktober – 25. november SKT. LUKAS KIRKE Torvedagskoncerter hver lørdag kl. 12-12.30
RANDERS
20. juni – 15. august SCT. MORTENS KIRKE Sommerkoncerter hver anden tirsdag kl. 19.30. Hver koncert indledes med en klokkespilkoncert kl. 19.
AALBORG
22. juli - 23. august BUDOLFI KIRKE - AALBORG DOMKIRKE Sommerkoncerter hver lørdag kl. 12 og hver onsdag kl. 16 eller kl. 19.30 i Klosterkirken og Budolfi Kirke
RIBE
31. august – 3. september RIBE DOMKIRKE Rued Langgaard Festival i Ribe

KURSER
1. september Inspirationsdag for kirkemusikere i Billund Kirke m/ Jim Daus Hjernoë, Tine Fris-Ronsfeld, Povl Christian Balslev, Janne Mark m.fl. www.haderslevstift.dk/tilmelding
25. september – 6. november Mellem komposition og improvisation - hvordan skaber man sine egne, gudstjenesteegenede orgelstykker? v/Johan Sigvard Jensen. 4 mandage i Kastelskirken, København. www.kirkemusikskole.dk
6.-7. oktober Korarrangement med bl.a. Requiem af Gabriel Fauré - Koncert med orkester i Løgumkloster Kirke v/ Søren Birch. www.kirkemusikskole.dk
27. oktober og 3. november Nodeskrivning i MuseScore v/ Ivan Olsen i Folkekirkens Hus. www.kirkemusikskole.dk
10.-12. november Orgelekskursus til Hamborg og Lüneburg. www.kirkemusikskole.dk
17. november Tidebøn og gregoriansk sang v/ Kim Thinggaard og Peter Nissen. www.kirkemusikskole.dk
17. november Optagelsesprøve til Børnekorakademiets 2-årige efteruddannelse i Fredericia med studiestart i januar 2024. www.bornekorakademiet.dk

Organistbladet bringer oplysninger om koncert-rækker, festivals og andre arrangementer. Send gerne oplysninger om din arrangementsrække til organistbladet@doks.dk

DOKS'EN UD AF BOKSEN Af Mikael Garnæs

Ton og Tini til bryllup

Mettea Engelund

Vissenbjerg Kirkes Pigechor - 3 af pigerne spiller orgel og 3 står på venteliste. Men lige nu ligger undervisningen stille

DER SKAL BRUGES FLERE PENGE PÅ ORGELUNDERVISNING AF BØRN

Mettea Engelund, organist ved Vissenbjerg Kirke, om at undervise børn i orgelspil

Mettea Engelund har arbejdet i 44 år i folkekirken, siden hun som 8-årig startede i et børnekor. Det er dog først i de senere år hun er begyndt at undervise i orgelspil, men nu elsker hun det og ville gerne undervise meget mere, hvis det var muligt.

"Jeg har egentlig længe ønsket at undervise, og gik for seks år siden på et kursus i orgelpædagogik hos Katrine Immerkjær Kristiansen, men med tre små børn havde jeg ikke tid. Først sidste efterår var mine børn blevet så store, at jeg kunne sige ja til en af mine kirkekorsangere (7. klasse), der ville have undervisning i orgelspil. Vi kom med i Orgelklubben, som er fondsstøttet og sørgede for, at de første ti gange blev betalt. Da hun var kommet i gang, gik det amok og de andre piger i børnekooret ville også spille. Det er fantastisk at arbejde både for Orgelklubben og Løgumkloster Kirkemusikskole. Man føler sig værdsat som lærer. Undervisning gør mig glad."

At en god underviser kan være livsændrende, har Mettea selv erfaret. "Første gang var, mens jeg gik på konservatoriet i Aalborg. Jeg pådrog mig en alvorlig sene-

skedehindebetændelse, der næsten gjorde en ende på mit orgelspil. Det var domorganist Niels Aage Bundgaard, der reddede min karriere. Sammen med en homøopat behandlede mig han helt gratis to gange om ugen i to år og lærte mig at bruge mindst mulig kraft."

"Anden gang var, da jeg skrev til Ton Koopman og bad om at få timer hos ham, fordi jeg aldrig havde hørt nogen spille så sprudlende på et orgel. Han underviste på konservatoriet i Haag, dog kun i cembalo, så jeg flyttede derned og spillede cembalo hos ham i 6 år. Jeg blev som en ekstra datter af Ton og Tini Koopmann. Efter de seks år var det Tini, der sagde at jeg skulle rejse hjem til Danmark og lære det fra mig, som de havde lært mig. Da jeg skulle giftes for ti år siden, spurgte jeg ikke, om han ville komme, jeg sagde: "Vil du følge mig op, eller vil du spille til?" Han valgte at spille. Så jo, jeg ved, hvor meget en skøn lærer betyder for en."

Også i sin egen undervisning har Mettea oplevet at eleverne kan flytte sig. "For eksempel hører jeg fra en af mine elevers

skole, at hun har problemer med at læse, men jeg oplever at hun faktisk kan læse salmer, fordi det interesserer hende rigtig meget. En anden en pige er på venteliste til undervisning i øjeblikket. Hun sidder hver søndag ved siden af mig på orgelbænken og følger med. Et præludium af Bruhns med pedalsolo fik hende helt op på mærkerne. Endnu en pige har mistet begge sine bedsteforældre, men lyser op, når jeg fortæller at nu kan hun snart begynde på orgelundervisning igen. Jeg ville gerne støtte hende mere, hvis det var muligt."

Men lige i øjeblikket er det desværre ikke muligt, og dermed kommer Mettea Engelund til sin pointe: Hun ville gerne undervise meget mere, men hendes orgelundervisning ligger stille, fordi der ikke er penge til det. "Der skal tilføres flere midler til orgelundervisning af børn. Vi har brug for organister i fremtiden, og de kommer ikke af sig selv. Vil de bevillende myndigheder virkelig gerne have orgelelever? Så må de bakke os op. Eleverne er der, men de venter. Og jeg er der, og jeg venter!"